

YEMEK ÇEKİ UYGULAMASI VE VERGİ MEVZUATI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

• Mesut UÇAK •

Vergi Denetmen Yardımcısı

1 - GİRİŞ

Günümüzde işletmeler çalışanlarına asıl ücretlerinin yanında çeşitli adlar altında aynı yardımlarda (Aile yardımı, çocuk yardımı, giyecek yardımı, yakacak yardımı, yemek yardımı gibi) bulunmaktadır. İşletmelerce yapılan bu yardımlar personelin motivasyonunu sağlamakta ve verimliliğini artırmaktadır. Gelir idaresi, çalışanlara yapılan aynı yardımlar konusunda işverene ve çalışanlara bir takım vergisel avantajlar sağlamaktadır.

Gelir Vergisi Kanunu'nun 61'inci maddesinde ücret; işverene tabi ve belirli bir işyerine bağlı olarak çalışanlara hizmet karşılığı verilen para ve ayınlar ile sağlanan ve para ile temsil edilebilen menfaatlerdir şeklinde tanımlanmış, ikinci fıkrasında ise ücretin ödenek, tazminat, kasa tazminatı (Mali sorumluluk tazminatı), tahsisat, zam, avans, aidat, huzur hakkı, prim, ikramiye, gider karşılığı şeklinde tayin edilmiş bulunması onun mahiyetini değiştirmeyeceği belirtilmiştir. Ayrıca G.V.K.nın 23/8'inci maddesinde; "Hizmet erbabına işverenlerce yemek verilme suretiyle sağlanan menfaatler (işverenlerce, işyerinde veya müştemilatında yemek verilmeyen durumlarda çalışılan günlere ait bir günlük yemek bedelinin (2004/8295 sayılı BKK ile 1.1.2005'ten itibaren 7,50 YTL'yi) aşmaması ve buna ilişkin ödemenin yemek verme hizmetini sağlayan mükelleflere yapılması şarttır . Ödemenin bu tutarı aşması halinde, aşan kısım ile hizmet erbabına yemek bedeli olarak nakden yapılan ödemeler ve bu amaçla sağlanan menfaatler ücret olarak G.V. açısından (çalışanlar açısın-

dan) vergilendirilir."denilmektedir. Bu madde ile işverence verilen yemek bedelinin istisnadan yararlanma şartları belirlenmiştir. Ayrıca G.V.K.nın 40/2'nci maddesiyle de hizmetli ve işçilerin iş yerinde veya iş yerinin müştemilatında işe ve ibate giderleri.....işletme için safi kazancın tespitinde gider olarak kabul edilmiştir.

Bu yazımızda, işletmelerin personeline sağladığı yemek verme hizmetinin uygulama şekillerinden olan yemek çeki sisteminin uygulanmasının, usulleri, belge düzeni, vergi mevzuatı karşısındaki durumu, eksik ve olumlu yönleri ile irdelenmeye çalışılacaktır.

2-İŞLETMELERİN PERSONELİNE YEMEK VERME USULLERİ

İşletmelerin personeline yemek verme usullerini aşağıdaki gibi sıralayabiliriz.

-Yapılacak yemeğin malzemesini alarak yemeği kendi bünyesinde (işyerinde veya müştemilatında) çalıştırdığı aşçılara yaptırması ve işletmede yenilmesi,

-Yemek fabrikalarında ve lokantalarda hazırlanan yemeklerin satın alınarak işletme bünyesinde veya müştemilatında personeline verilmesi,

-İşletmelerin lokantayla veya yemek verme hizmeti sunan bir işletme ile anlaşarak, personelin bu lokantalarda veya işletmelerde yemeklerini yemeleri yemek bedelinin ise işletme tarafından yemek verme hizmetini sunan işletmelere ödenmesi,

-Yemek parasının personele nakit olarak verilmesi,

-Diğer bir yöntem ise işletmelerin yemek verme hizmeti sunan bir organizasyonu oluşturan şirketlerden yemek kuponu (çeki) satın alması ve personeline dağıtması, personelin de bu kuponlarla anlaşmalı yerlerde yemeklerini yemeleri şeklindeki yöntemlerdir.

Uygulamada işletmeler büyüklüklerine, idari kararlarına, personel sayısına vb. durumlara göre sayılan bu yöntemlerden kendilerine en uygun olanı kullanmaktadırlar. Günümüzde işletmeler maliyet avantajı, idari kolaylık, personelinin kendi zevk ve tercihi doğrultusunda yemek yemesi gibi nedenlerle yemek çeki satın alarak personeline dağıtma yöntemini kullanmaktadırlar. Yemek çeki uygulaması çalışanların öğle yemeği ihtiyaçlarına alternatif çözüm getiren pratik, çağdaş ve ekonomik bir sistemdir.

3-YEMEK ÇEKİ UYGULAMASININ İŞLETMELER AÇISINDAN FAYDALARI

a) Seçme Özgürlüğü ;

Yemek çeki kullanan işyeri personeli üye kuruluş ağında yer alan Türkiye'nin her iline yayılmış binlerce lokanta, kebabçı, büfe, fast-food, cafe, muhallebici vb. işyerlerinde kendi zevk ve tercihleri doğrultusunda nakit kullanmaksızın yemek yiyebilmektedirler.

Ayrıca gezici olarak çalışan personelin yemek saatlerinde işlemeye dönmesini gerektirmediğinden zaman tasarrufu sağlamaktadır.

b) Maliyet Avantajı ;

Yemek çekleri vergi istisnasından faydalanmanın yanında işletmelere yemek ücretlerini belirleme kolaylığını; bu ücreti yalnızca çalışılacak iş günüyle çarparak yemek masrafını kolayca hesaplayabilme rahatlığı getirmektedir. Çalışılmayan günler (izin, hastalık vb.) için yemek ücreti ödemek zorunda bırakmamaktadır. Böylece giderlerin bütçe içi kontrolünü sağlamaktadır.

c) İdari Kolaylık ;

Şirket ortamında yemek hizmeti vermenin zorluklarından; yemek pişirmek, erzak alımı, depolama, aşçı ve mutfak kadrosu, yemekhane

temizliği, mutfak hijyeni ve güvenliği, doğabilecek sakıncalar ile diğer külfetlerden ve masraflardan da kurtarmaktadır.

d) Kaynak Tasarrufu;

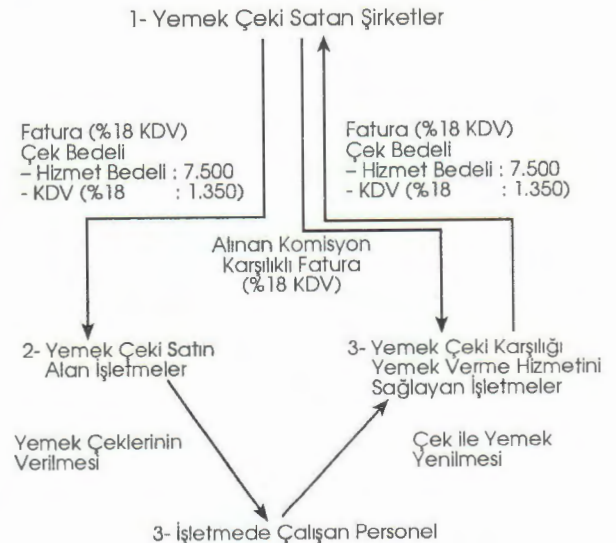
İşletmelerin işgücü, zaman, işyeri ve mali kaynaklarını kendi esas faaliyetlerine yönlendirme avantajı sağlamaktadır. Sadece yemek yenmesi için ayrılmış alanlar, yemek saatleri dışında verimi olmayan personel ve ekipman ya da bunların yerine geçecek taşeronlar bulunmayacaktır. Üstelik yenmeyen yemeklerin çöpe dökülmesi gibi bir zararın da önüne geçilecektir.

e) Pozitif Motivasyon ;

Tüm bu avantajlar ve kolaylıklar yanında, yemek çeklerini tercih eden kuruluşlar personeline, kısa bir yemek molasında tercih ettiği ortamda, dilediği yemeği yiyebilme olanağı sunarak onların motivasyonuna da katkıda bulunmaktadır.

4-YEMEK ÇEKİ UYGULAMASININ İŞLEYİŞİ VE BELGE DÜZENİ

Yemek çeki ile yapılan yemek verme hizmeti ilişkisinde genel olarak üç taraf vardır (Yemek çeki satın alan işletmeler ile bu işletmelerde çalışan personel tek taraf olarak kabul edilmiştir). Bu organizasyonun işleyiş şekli ve belge düzeni tarafların her biri açısından aşağıdaki gibidir.

a) Yemek Çeki Satan İşletmeler : Yemek çeki satan işletmeler bu organizasyonun temeli ni oluşturmaktadırlar. Bu işletmeler hem yemek çeki satacakları işletmeleri bulmakta hem de yemek çeki sattıkları işletmelerin personelinin yemek yiyecekleri lokanta, restoran, büfe vb. işletmeleri bularak bunlarla üyelik sözleşmesi düzenlemektedirler. Yemek çeki satan işletmelerin bu organizasyondaki kazancı, üyelik sözleşmesi düzenlediği işletmelerden belli bir oranda komisyon elde etmesidir.

Bu organizasyonun temelini oluşturan yemek çeki satışı yapan işletmeler açısından belge düzeni şu şekilde gerçekleşmektedir: İşletme öncelikle belli tutarlarda yemek çekleri bastırmaktadır. Yemek çeklerini alarak personeline dağıtmak isteyen firmalara bu çekleri satmakta ve bu satış karşılığında yemek çeki alan işletmeler adına fatura düzenlemektedir. Yemek çekleri üzerinde yazılı tutar KDV dahil tutardır. İşletme yemek çeki alan işletmeye düzenlediği faturada toplam çek tutarından KDV'yi ayırtırmakta ve KDV'yi ayrıca fatura üzerinde göstermektedir. Örneğin işletme 1000 adet 8,85 YTL'lik yemek çeki bastırarak bir işletmeye satmıştır. Bu satış için düzenleyeceği faturada 8.850 YTL toplam çek tutarı üzerinden öncelikle hizmet bedelini iç iskonto yoluyla ayırtıracak, (8.850*1,18=) 7.500 YTL'si hizmet bedeli bu hizmet bedeli üzerinden (7.500*0,18=)1,350 YTL ise KDV tutarını hesaplayacak ve bu tutarlar üzerinden fatura düzenleyecektir. Düzenlediği bu satış faturasını defterlerine hasılat olarak kaydedecek, KDV'yi de beyan edecektir.

Ayrıca üyelik sözleşmesi düzenlediği işletmelerden, (lokanta, restoran, büfe vb.) sattığı yemek fişi karşılığında aldığı (komisyon oranını aralarında düzenleyecekleri sözleşmelerle belirler.) komisyon tutarı kadar bir faturayı bu işletmeler adına düzenleyeceklerdir. Bu komisyon karşılığı aldığı bedeli defterlerine hasılat olarak kaydedecekler, KDV'yi ise beyan edip ödeyeceklerdir. Yemek verme hizmeti sağlayan işletmelerce düzenlenen fatura tutarı gider olarak

kaydedilecek, Katma Değer Vergisi ise indirim konusu yapılacaktır.

b- Yemek Çeki Satın Alan İşletmeler: Bu işletmeler çalıştırdıkları personelinin yemek ihtiyacını karşılamak için yemek çeki satan işletmelerden yemek çekleri satın almakta ve personeline dağıtmaktadırlar. Yemek çeki satan işletmeler tarafından işletmeleri adına düzenlenen faturaları G.V.K.nın 40/2'nci maddesine göre gider kaydetmekte, KDV'yi ise indirim konusu yapmaktadırlar. İşletmelerin personeline yemek karşılığı dağıttıkları yemek çekleri G.V.K.nın 61'inci maddesine göre personele verilen aynı ücrettir. Ancak çalışanlar tarafından elde edilen yemek yardımı G.V.K.nın 23/8'inci maddesine göre G.V.den istisna tutulduğu için bu yolla verilen aynı ücret için stopaj yapılmayacaktır.

Yemek çekini alan personel ise yemek çeki satan işletmelerce üyelik sözleşmesi düzenlenen yani yemek verme hizmeti sunan (lokanta, restoran, büfe vb.) işletmelerde diledikleri yemekleri çek karşılığı (çek tutarı kadar) yiyebilmektedirler.

c- Yemek Verme Hizmeti Sunan İşletmeler: Yemek verme hizmeti sunan işletmeler yemek çeki satan şirketlerce bulunmakta ve üyelik sözleşmesi düzenlenmektedir. Bu işletmeler üyelik sözleşmesi düzenledikleri şirketlere kendilerine müşteri bulmaları nedeniyle komisyon ödemektedirler. Bu işletmeler üyelik sözleşmesi düzenledikleri şirketlerce satılan yemek çekini sunan personele yemek hizmeti vermektedirler. İşletme yemek hizmeti verdiği personelden yemek çeki almakta ve karşılında bir belge (Fatura, Ö.K.C. fişi vb.) düzenlememektedir. Eğer belge düzenlenmiş ise yemek yiyen personele vermekte kendisinde saklamaktadır (Asıl ve suretlerini). Yemek verme hizmeti sunan işletme bu hizmet karşılığı topladığı çeklerin tutarı kadar bir faturayı üyelik sözleşmesi düzenlediği şirket adına düzenlemektedir. Düzenlediği faturada KDV'yi iç yüzdeyle ayırtıracak ve ayrıca gösterecektir.

Bu işletmeler ayrıca üyelik sözleşmesi düzenledikleri yemek çeki satan işletmelerden al-

dıkları komisyon faturalarındaki tutarı gider, KDV'yi ise indirim konusu yapabileceklerdir.

Yukarıda yapılan açıklamalardan da anlaşılacağı üzere Yemek Çekini Satan Şirketler bizzat kendileri yemek verme hizmeti sunmadıkları halde, üyelik sözleşmesi düzenledikleri üye işyerleri vasıtasıyla yemek hizmeti vermeyi taahhüt etmektedirler. Yemek hizmetini bizzat vermese de yemek hizmetinin organizasyonunu üstlenmektedirler. Yani G.V.K.nın 23/8'inci maddesinde sayılan istisna şartları gerçekleşmektedir.

5 – VERGİ MEVZUATI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

a) Gelir Vergisi Kanunu Açısından ;

Gelir Vergisi Kanununun 61'inci maddesinde ücret; işverene tabi ve belirli bir işyerine bağlı olarak çalışanlara hizmet karşılığı verilen para ve ayınlar ile sağlanan ve para ile temsil edilebilen menfaatlerdir şeklinde tanımlanmış, ikinci fıkrasında ise ücretin ödenek, tazminat, kasa tazminatı (Mali sorumluluk tazminatı), tahsisat, zam, avans, aidat, huzur hakkı, prim, ikramiye, gider karşılığı veya başka adlar altında ödenmiş olması veya bir ortaklık münasebeti niteliğinde olmak şartı ile kazancın belli bir yüzdesi şeklinde tayin edilmiş bulunması onun mahiyetini değiştirmeyeceği belirtilmiştir. Yani işletmelerin personeline yemek ihtiyaçları için ayın olarak verdikleri menfaatler Gelir Vergisi açısından ücrettir. Ancak Gelir Vergisi Kanununun müteferrik istisnalar başlığını taşıyan 23.maddesinin 8'inci bendinde "Hizmet erbabına işverenlerce yemek verilmek suretiyle sağlanan menfaatler (işverenlerce, işyerinde veya müştemilatında yemek verilmeyen durumlarda çalışılan günlere ait bir günlük yemek bedelinin (2004/8295 sayılı BKK ile 1.1.2005'ten itibaren 7,50 YTL'yi) aşmaması ve buna ilişkin ödemenin yemek verme hizmetini sağlayan mükelleflere yapılması şarttır. Bu tutar KDV hariç tutardır. Katma Değer Vergisini dahil

edersek günlük bu tutar $(7,50+1,35)= 8,85$ YTL olmaktadır. Ödemenin bu tutarı aşması halinde, aşan kısım ile hizmet erbabına yemek bedeli olarak nakden yapılan ödemeler ve bu amaçla sağlanan menfaatler ücret olarak vergilendirilir.)" Her ne kadar G.V.K.nın 61.maddesinde ayın olarak verilen ücretlerin gelir vergisine tabi olduğu belirtilmişse de ücretlerde müteferrik istisnaları düzenleyen 23/8'inci maddesinde belirtilen şartlarla sağlanan yemek verme hizmeti gelir vergisinden istisna edilmiştir.

Gelir Vergisi Kanununun değişik 23/8 maddesi parantez içi hükmüne göre söz konusu istisna hükmünün uygulanmasının esaslarıyla ilgili olarak Maliye Bakanlığınca 26.07.1995 tarih ve 22355 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğü girin 186 seri no'lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinin 2-a bölümünde;

-İşverenlerce yemek bedeli, doğrudan yemek verme hizmetini sağlayan veya bu işe aracılık eden kuruluşa ödenecek (hizmet erbabına ödenmeyecek),

-Yemek bedelinin fiilen çalışılan günlere ait bir günlük tutarı 100 bin lirayı aşmayacak (2005 yılı için 7,50 YTL) veya aşması halinde 100 bin liralık kısmı (2005 yılı için 7,50 YTL) istisnaya konu edilecek (fiilen çalışılmayan günler içinde yemek bedeli ödenmesi halinde, bu ödeme istisna kapsamının dışında kalacak),

-Yemek bedeli faturası işveren adına düzenlenecektir. Ancak faturaya yemek yiyen hizmet erbabının adı soyadı ile yediği gün sayısı bir liste halinde eklenecektir.

Bu şartlar çerçevesinde işverenlerce, hizmet erbabına civar lokantalar veya yemek verme hizmeti sağlayan kuruluşlar vasıtasıyla temin edilen menfaatler vergiden istisna edilecektir.

Gelir Vergisi Kanununun 40.maddesinin 2'nci bendinde işletmelerin çalıştırdıkları hizmetli ve işçilerine iş yerinde veya iş yerinin müştemi-

latında verdikleri iaşe ve ibate giderleri.....işletme için safi kazancın tespitinde gider olarak kabul edilmiştir.

b) Katma Değer Vergisi Kanunu Açısından;

Katma Değer Vergisi Kanununun verginin konusunu teşkil eden işlemleri belirleyen 1'inci maddesinin 1'inci bendinde "ticari sınaî, zirai faaliyet ve serbest meslek faaliyeti çerçevesinde yapılan teslim ve hizmetlerin Katma Değer Vergisine tabi olacağı hüküm altına alınmış ve yine aynı kanunun teslim sayılan halleri düzenleyen 3'üncü maddesinin a bendinde "vergiye tabi malların her ne surette olursa olsun vergiye tabi işlemler dışındaki amaçlarla işletmeden çekilmesi, vergiye tabi malların işletme personeline ücret prim, ikramiye, hediye, teberru gibi namlarla verilmesi"nin teslim sayılacağı belirtilmiştir.

Yine hizmet sayılan hallerin düzenlendiği 5'inci maddede "vergiye tabi bir hizmetten işletme sahibinin, işletme personelinin veya diğer şahısların karşılıksız yararlandırılması hizmet sayılır." hükmüne yer verilmiştir

Yapılan kanuni açıklamalardan da anlaşılacağı üzere personele ayın olarak veya hizmet olarak verilen ücretler Katma Değer Vergisinin konusuna girmektedir.

Konuyla ilgili olarak Maliye Bakanlığınca 31.12.1984 tarih ve 18622 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 9 seri no'lu KDV Genel Tebliğinin 8. bölümünde;

"Katma Değer Vergisi uygulamasında personele sağlanan menfaatlerden aşağıda sayılanlar vergiye tabi tutulmayacaktır.

- a)Personele işyeri ve müştemilatında yemek verilmesi,
- b)Personele yatacak yer ve konut tahsisi,
- c)Personelin toplu olarak işyerine gidip gelmesini sağlamak amacıyla yapılan taşıma hizmetleri,

d)Demirbaş olarak verilen giyim giderleri.

İşletmenin iktisadi faaliyetini yürütebilmesi için yapılan ve işletmede yaratılan katma değer için yapılan ve işletmede yaratılan katma değer bir unsuru olan bu masraflar maliyetin bir parçası olduğundan personele tahsisi sırasında vergiye tabii tutulmayacak, bu mal ve hizmetlerin iktisabında genel hükümlere göre ödenen KDV indirim konusu yapılacaktır" denilmektedir.

9 seri no'lu KDV Genel Tebliği ile yapılan açıklamalar ile personele sağlanan menfaatler KDV'den istisna tutulmuştur. Bu yönüyle GVK ile getirilen istisna ile paralellik sağlanmaya çalışılmıştır.

6- YEMEK ÇEKİ UYGULAMASININ İŞLETMELER, DEVLET VE ÇALIŞANLAR AÇISINDAN OLUMLU VE OLUMSUZ YANLARI

a) Genel Olarak :

Yukarıdaki maddelerde yemek çeki uygulamasını yemek çekini satan, alan ve yemek verme hizmeti sağlayan işletmeler ile vergi mevzuatında yer alan düzenlemeler açısından açıkladık. Ancak uygulamada yemek çeklerinin vergi mevzuatı ile getirilen amaçlar dışında kullanıldığı görülmektedir. Yani yemek çekleri yemek yeme dışında temizlik malzemesi, parfümeri, giyim vb. maddelerin alımında da kullanılmaktadır. Vergi mevzuatının işletmelerce yemek verme hizmeti karşılığında sağlanan menfaati (yemek çeklerini) hem Gelir Vergisi hem de Katma Değer Vergisi açısından istisna saymasının asıl nedeni çalışanların daha iyi şartlarda ve kalitede yemek yemesini sağlayarak yapılan hizmetin verimliliğini ve kalitesini arttırmaktır. Diğer bir nedeni ise sosyal devlet olmanın bir sonucu olarak çalışanların eline vergi tutarı kadar fazla bir paranın geçmesini sağlamaktır. Yemek çeklerinin G.V.K.nın 23/8.maddesinde getirilen şartlara uygun olarak kullanılmamasını vergisel açıdan örnek bir olayla açıklayalım.

İŞLETMELERCE PERSONELE SAĞLANAN YEMEK YARDIMININ
NAKİT OLARAK VERİLMESİ

VARSAYIMLAR ;

Ortalama Gelir Vergisi

Yükü = %20

Damga Vergisi = %0.6

Aylık İş Günü = 20

	GÜNLÜK (BİR İŞÇİNİN) MALİYETİ (YTL)	AYLIK (BİR İŞÇİNİN) MALİYETİ (YTL)
GÜNLÜK YEMEK YARD. (GVK 23/8)	7,50	150
KDV	---	---
DAMGA VERGİSİ	45 Kuruş	900 Kuruş
GELİR VERGİSİ	1,50	30
TOPLAM VERGİ YÜKÜ	1,55	30,90

İŞLETMELERCE PERSONELE SAĞLANAN YEMEK YARDIMININ
YEMEK ÇEKİ OLARAK VERİLMESİ

VARSAYIMLAR :

Ortalama Gelir Vergisi

Yükü = %20

Damga Vergisi = %0.6

Aylık İş Günü = 20

	GÜNLÜK (BİR İŞÇİNİN) MALİYETİ (YTL)	AYLIK (BİR İŞÇİNİN) MALİYETİ (YTL)
GÜNLÜK YEMEK YARD. (GVK 23/8)	7,50	150
KDV	1,35	27
TOPLAM GÜNLÜK İSTİHKAK	8,85	177
DAMGA VERGİSİ	---	---
GELİR VERGİSİ	---	---
TOPLAM VERGİ YÜKÜ	---	---
İNDİRİLECEK KDV	1,35	27

NOT : İşletmelere personeline yemek yardımını nakit yerine yemek çekleri ile sağlamasının KDV dahil 57,9 YTL avantaj sağlamaktadır.

Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere yemek yardımının nakit veya yemek çeki ile sağlanması arasında vergilendirme açısından farklılıklar bulunmaktadır. Nakit olarak verilmesi durumunda G.V.K.nın 94.maddesine göre gelir vergisi stopajı yapılması gerekirken yemek çeki olarak verilmesi durumunda stopaj yapılmamaktadır. Uygulamada çalışanlar aldıkları yemek çekleri ile yemek dışında temizlik malzemesi, sigara, itriyat vb. ürünler almaktadırlar. Teori ile (Vergi kanunlarındaki uygulama şartları) uygulama arasında gerçekleşen farklılığı işletmeler, çalışanlar ve devlet açısından değerlendirelim.

a.1) İşletmeler açısından ; Gelir Vergisi Kanununun 40.maddesinin 2'nci bendinde işletmelerin çalıştırdıkları hizmetli ve işçilerine iş yerinde veya iş yerinin müştemilatında verdikleri laşe ve ibate giderleri.....işletme için safi kazancın tespitinde gider olarak kabul edilmiştir. İşletmelerce personele verilen yemek yardımı, G.V.K.nın 61.maddesine göre de aynı ücret sayılmıştır. Yemek yardımının nakit olarak verilmesi durumunda ödenen tutar brüt ücret içerisinde giderleştirilmektedir. Yemek çeki ile verilmesi durumunda ise yemek çeki satan işletmelerce düzenlenen fatura tutarları giderleştirilmektedir. Görüldüğü üzere işletmeler açısından yemek yardımının nakit veya yemek çeki ile yapılmasının giderleştirme yönünden bir farkı yoktur. Ayrıca ödedikleri KDV'yi de indirim konusu yapabilirler.

a.2) Çalışanlar açısından; Yemek yardımını nakit olarak almaları durumunda yukarıdaki örnekte de görüldüğü gibi aldıkları yemek yardımının aylık toplam tutarı üzerinden 30,90 YTL gelir stopajı yapılmaktadır. Yemek çeki ile almaları durumunda ise G.V.K.nın 23/8.maddesine istinaden stopaj yapılmamaktadır. Yani nakit yerine yemek çeki ile almaları durumunda 30,90 YTL vergisel bir avantaj sağlamaktadırlar. Yemek çeklerinin vergi mevzuatı ile getirilen amaçlar dışında kullanılması durumunda her çalışan aylık d)Devlet açısından ; Vergi mevzuatımızda mükellefleri koruyucu birçok istisna ve muafiyetler bulunmaktadır. Vergi mevzuatındaki istisna ve

muafiyetler devletimizin sosyal devlet olmasının bir uzantısıdır. G.V.K.nın 23/8'inci maddesinde de güdülen amaçta budur. G.V.K.nın 23/8'inci maddesinde istisnadan yararlanma şartları açıklanmış, şartlara uyulmaması halinde mükelleflerin istisnadan yararlanamayacağı belirtilmiştir. İşletmeler çalıştırdıkları personeline yemek yardımını aldıkları yemek çekleri ile sağlamaları halinde de çalışanlar bu istisnadan yararlanabilmektedirler. Ancak istisnadan yararlanabilmek için yemek çekleri ile sadece yemek yenilmesi gerekmektedir. Yemek yeme dışında bir amaçla kullanılırsa 23/8 istisna şartları ihlal edilmiş olacak ve istisnadan yararlanma hakkı ortadan kalkacaktır. Daha öncede belirttiğim gibi çalışanlar yemek çeklerini yemek yeme dışında temizlik malzemesi, itriyat, sigara vb ürünlerin alımında kullanılmaktadırlar. Görüldüğü gibi yemek çekleri uygulamada G.V.K. 23/8'inci maddesi ile getirilen amaç dışında da kullanılmaktadır. Yani devletin her işçiden ortalama 30,90 YTL vergi kaybı olmaktadır.

7-SONUÇ

İşletmeler personeline çeşitli usul ve yöntemlerle yemek yardımı sağlamaktadırlar. Bu usullerden bir tanesi de yemek çeki satın alarak personeline vermeleridir. Yemek çeki uygulamasında üç taraf vardır. Bunlar yemek çeki satan işletmeler, yemek çekini alarak personeline dağıtan işletmeler ve yemek verme hizmeti sağlayan işletmelerdir. Yemek çeki uygulamasının işleyişini ve belge düzenini yazımızda ayrıntılı olarak açıkladık. Vergi mevzuatımız da bu uygulamayla ilgili kolaylıklar bulunmaktadır. G.V.K.nın 61.maddesiyle işletmelerce personele yapılan yemek yardımı aynı ücret sayılmış 23/8'inci maddesiyle de belirli şartlarla bu ücret GV'den istisna edilmiştir. Katma Değer Vergisi Kanunu da bu tür teslim ve hizmetleri KDV'ye tabi tutmuş, ancak 9 seri no'lu Genel Tebliğ ile bu tür teslim ve hizmeti KDV'den istisna etmiştir. Uygulamada yemek çeklerinin vergi mevzuatı ile getirilen amaçlar dışında kullanıldığı görülmektedir. Getirilen istisna şartlarının ihlal edilmesi devlet açısından alınma-

sı gereken bir verginin alınmaması sonucunu doğurmaktadır. İşletmelerce çalışanlarına verilen ve para gibi kullanılan bu tür çeklerin yapılan incelemelerde çekleri satan işletmeler, alan işletmeler, yemek hizmeti veren işletmeler, yapılan sözleşmeler, çek tutarlarının getirilen istisna tutarına uygun olup olmadığı yönüyle değerlendirilmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Gelir Vergisi Kanunu
- Katma Değer Vergisi Kanunu
- 26.07.1995 tarih ve 22355 sayılı resmi gazetede yayımlanan 186 seri no'lu GVK Genel Tebliği
- 31.12.1984 tarih ve 18622 sayılı resmi gazetede yayımlanan 9 seri no'lu KDV Genel Tebliği
- www.Sodexho.com.tr